

Revisionsverkets ställningstaganden

Införande av inkomstregistret och registrets inverkan

Syftet med revisionen var att utreda huruvida målen för inkomstregistret har uppnåtts. De särskilda målen för inkomstregistret har varit att minska arbetsgivarnas administrativa börda och effektivisera myndigheternas verksamhet genom att tillhandahålla inkomstuppgifter nästan i realtid.

Uppgifterna anmäls till registret av alla arbetsgivare i Finland och registret används av ett stort antal myndigheter och andra organisationer som sköter offentliga uppgifter. Uppgifterna används till exempel som grund för fastställande av beskattning, pensioner och sociala förmåner.

Bakgrunden till att revisionen inleddes var förutom inkomstregistrets omfattande konsekvenser även att införandet av registrets första skede 2019 inte var problemfritt. Både de som inlämnar och de som använder uppgifter hördes i samband med revisionen, utöver Skatteförvaltningen och finansministeriet, som ansvarar för inkomstregistret. De bakomliggande orsakerna till problemen under införandet granskades som en särskild fråga, varvid man utredde om tillräckliga åtgärder har vidtagits för att avlägsna dem. Revisionen omfattade inkomstregistrets förberedande arbete, genomförande och användning under perioden 2015–2020, med betoning på effekterna av inlämnande av löneuppgifter fr.o.m. 2019.

Arbetsgivarnas administrativa börda har inte minskat eftersom det fortfarande förekommer problem med anmälan och användning

Verkställandet av inkomstregistret har hittills inte gett eftersträvad effekt. Även om arbetsgivarna inte längre behöver göra separata årsanmälningar till olika instanser om de utbetalda lönerna, har deras administrativa informationsbörda som helhet inte minskat, utan arbetsmängden i anslutning till anmälan har snarare ökat. De största orsakerna till detta är att anmälningarna måste göras oftare än tidigare, att de behöver korrigeras retroaktivt och att det upplevs som svårt att korrigera och avstämna uppgifterna. Problemen med att anmäla uppgifter syns också för dem som utnyttjar uppgifterna i inkomstregistret, särskilt genom att det finns brister i uppgifternas riktighet och kvalitet, som måste utredas separat.

Orsakerna till problemen med att införa anmälningar om löneuppgifter i inkomstregistret har varit mångfasetterade och härrör sig från olika skeden i projektet. Projektet försökte samtidigt tillgodose många olika intressentgruppers informationsbehov, men i beredningsskedet förstod man inte tillräckligt väl hur omfattningen av de uppgifter som krävs av anmälarna och skyldigheten att anmäla uppgifterna genast efter löneutbetalningen påverkar arbetsgivarnas löneadministration. Dessutom fanns det brister i riskhanteringen i projektets genomförandefas.

Innan inkomstregistrets datainnehåll eller användning avsevärt utökas, är det skäl att göra det smidigare och enklare att göra anmälningar. Utöver att problemen med retroaktiv korrigerings måste lösas finns det också skäl att fästa uppmärksamhet vid att rapporterna från inkomstregistret borde lämpa sig bättre för avstämning av löneuppgifter. Uppgiftslämnarna och andra centrala intressentgrupper bör höras under utvecklingsarbetet och man bör samarbeta med dem för att säkerställa att utvecklingsåtgärderna är ändamålsenliga och att de fungerar.

Även om Skatteförvaltningens inkomstregisterenhet inte ansvarar för innehållet i anmälningarna, är det ändå bra att bedöma behovet av centraliserad kvalitetskontroll i samråd med de organisationer som använder uppgifterna i inkomstregistret. Det är varken ändamålsenligt eller effektivt att varje instans som använder uppgifterna själv måste kontrollera uppgifternas riktighet. Samtidigt bör man sörja för att informationen om felaktiga uppgifter som observerats i inkomstregistret förmedlas effektivt till alla användare. Detta problem skulle delvis kunna lindras genom att användarna ges möjlighet att i inkomstregistret registrera sådana inkomster som utretts genom kontroller som så kallad parallell tillsynsinformation.

Aktuella uppgifter ger möjligheter

Även om det har förekommit problem med användningen och införandet av inkomstregistret, framkom det ingen anledning att ifrågasätta inkomstregistrets grundidé. Den tidigare använda årsanmälan behövs inte längre, eftersom aktuell information möjliggör nya verksamhetsmodeller. Bland dem som utnyttjar inkomstregistret har i synnerhet FPA, arbetspensionsbolagen och Sysselsättningsfonden redan kunnat förnya och strömlinjeforma sin verksamhet med hjälp av informationen, vartill man också ser bredare potential i inkomstregistret. Inkomstregistret gör det också möjligt för organisationer att automatisera sina processer så länge som uppgifterna är av tillräckligt hög kvalitet.

Inkomstregistrets fördelar visade sig under coronasituationen 2020, då det kunde ge myndigheterna en mer aktuell bild av förändringarna i arbetsgivarnas lönesummor under året. Uppgifterna har hjälpt myndigheterna att till exempel förutse och följa utvecklingen av den ekonomiska situationen.

Datainnehållet bör granskas i förhållande till behoven inom socialskyddet

Inkomstregistrets datainnehåll behandlades länge i beredningsskedet och slutligen kom man fram till kompromisser. Syftet med informationen är att utöver mottagarna av de tidigare årsanmälningarna även tillgodose andra aktörers, såsom FPA:s och arbetslöshetskassornas, behov. Därför blev datainnehållet omfattande och detaljerat, men samtidigt blev det ändå frivilligt att anmäla vissa uppgifter som behövs för att verkställa olika förmåner och social trygghet. Situationen är delvis motstridig för både anmälarna och användarna. För att registret ska vara till större nytta borde man besluta om anmälningarnas obligatoriska datainnehåll ska utvidgas eller om man ska harmonisera

förmånslagstiftningen, till exempel genom att harmonisera olika inkomstbegrepp som används för att fastställa olika förmåner.

Även om socialförsäkringssystemets egna utgångspunkter är den huvudsakliga drivkraften för förmånslagstiftningens utveckling, kan en anpassning av lagstiftningen i vilket fall som helst inverka på hur uppgifterna i inkomstregistret kan utnyttjas och på arbetsgivarnas administrativa börda. Detta bör beaktas som en utgångspunkt och en möjlighet när lagstiftningen förnyas under de kommande åren.

Revisionsverkets rekommendationer

1. Skatteförvaltningen bör tillsammans med i synnerhet uppgiftslämnarna söka lösningar som minskar behovet av att korrigera anmälningarna retroaktivt och som underlättar korrigeringen.
2. Skatteförvaltningen bör utreda möjligheterna och behoven för central kvalitetsövervakning och -kontroll av inkomstregisteranmälningar. Dessutom bör Skatteförvaltningen utreda hur genomförandet av parallell tillsynsinformation kan prioriteras i vidareutvecklingen.
3. Finansministeriet och Skatteförvaltningen bör säkerställa att de centrala intressentgrupperna i inkomstregistret har möjlighet att påverka såväl småskalig utveckling som valet av större utvecklingsobjekt.
4. Social- och hälsovårdsministeriet bör se till att möjligheterna att utnyttja inkomstregistret beaktas när förmånslagstiftningen i anslutning till registret revideras.